

УДК 343.4

Donchenko O.

THE ANALYSIS OF HISTORICAL FACTORS OF CRIMINALIZING ENCROACHMENT ON THE AUTHORITY OF LOCAL GOVERNMENTS

О.І. Донченко

кандидат юридичних наук, доцент

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

кафедра загальноправових дисциплін та міжнародного права

АНАЛІЗ ІСТОРИЧНИХ ФАКТОРІВ КРИМІНАЛІЗАЦІЇ ПОСЯГАНЬ НА АВТОРИТЕТ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Постановка проблеми. Ефективне функціонування місцевого самоврядування, його захищеність і підтримка з боку держави – це показник рівня демократії та одна з визначальних умов побудови правової держави і громадянського суспільства, адже забезпечення прав і свобод людини і громадянина є основним завданням його діяльності. Тому правовий захист представників органів місцевого самоврядування завжди вважався важливим аспектом гарантування належного дотримання прав і свобод людини і громадянина в державі, зміцнення України як правової держави.

Визначення підстав і меж криміналізації взагалі – є одним із найскладніших і спірних питань науки кримінального права, а визначення криміналізації за посягання на авторитет органів місцевого самоврядування зокрема – ускладнюється ще і тим, що проголошена децентралізація передбачає передачу більшості повноважень органам самоврядування, що, без сумніву, збільшить кількість посягань на представників органів місцевого самоврядування з приводу виконання ними своїх повноважень. Крім того, визнання припустимості, можливості і доцільності кримінально-правової боротьби з посяганням на авторитет органів місцевого самоврядування є важливе значення з огляду на те, що у вітчизняній кримінально-правовій історії неодноразово простежувалося неоднакове ставлення законодавця до кримінально-правової охорони авторитету органів місцевого самоврядування. Кримінальному праву відомий різний набір факторів криміналізації антисуспільних діянь, але ми зупинились на проведенні аналізу історичних факторів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вітчизняна наука і практика приділяє пильну увагу різним аспектам питання підстав і меж криміналізації, умов, чинників, факторів, тощо. Зокрема, дану сферу досліджували В.К. Грищук, Г.А. Злобіна, А.І. Коробєєва, В.М. Кудрявцева, Н.Ф. Кузнецової,

А.М. Яковлева та ін., завдяки яким маємо на озброєнні доволі значний набір факторів, норм і принципів оцінки ступеню суспільної небезпеки діяння та підстав віднесення його до кримінально-караних.

Взагалі, науковці при проведенні досліджень визначають більше різних факторів криміналізації того чи іншого діяння: С.В. Гізімчук під час дослідження соціальної обумовленості кримінальної відповідальності за порушення правил, які стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху, аналізує соціально-економічні, технічні, нормативні та кримінологічні фактори; О.М. Омельчук зосереджує увагу на політичному аспекті соціальної обумовленості кримінальної відповідальності за контрабанду; П.П. Сердюк, досліджуючи соціальну обумовленість кримінальної відповідальності за виготовлення, розповсюдження творів, що пропагують культ насильства, аналізує юридико-кримінологічні, соціально-економічні та психологічні фактори криміналізації; В.І. Осадчий виділяє кримінологічний, нормативно-правовий, історичний та міжнародний фактори соціальної обумовленості кримінально-правового захисту правоохоронної діяльності.

Мета статті. 1. Провести історико-правовий аналіз кримінальної відповідальності за посягання на авторитет органів місцевого самоврядування. 2. Обґрунтувати суспільну необхідність встановлення кримінальної відповідальності за злочини проти авторитету органів місцевого самоврядування.

Основні результати дослідження. Соціальна обумовленість визначається наявністю умов криміналізації певних суспільно небезпечних діянь, завдяки яким можна констатувати обґрунтованість і суспільну необхідність кримінально-правової заборони відповідного діяння. Беззаперечним є те, що науково обґрунтовані та свідомо застосовувані загальні правила і критерії оцінки допустимості кримінально-правової новели – принципи криміналізації, покликані забезпечити ефективність і соціальну обумовленість кримінально-правових норм [1, с.208]. Таким чином, велике значення має встановлення відповідності кожної кримінально-правової норми потребам суспільства та констатація ефективності її дії.

Розкриття і вивчення факторів, що впливають на створення і ефективність норм кримінального законодавства є основним напрямом, аспектом дослідження соціальної обумовленості і ефективності кримінального законодавства, його норм та інститутів [2, с.67].

Дослідження соціальної обумовленості за посягання на авторитет органів місцевого самоврядування тим цікаві і важливі, що Україна протягом всього часу становлення і розвитку державності, кримінального законодавства (починаючи з часів Київської Русі по теперішній час) по-різному ставилася до кримінально-правової охорони авторитету органів місцевого самоврядування. Це дійсно складний процес, який залежить від основних напрямків політики держави; порядку організації і функціонування органів центральної і місцевої влади; форм їх взаємозв'язку та взаємодії; суспільної свідомості та стану громадської думки тощо. Серед всього набору факторів криміналізації першими є історичні, які визначають генезис і тенденції розвитку законодавства про

кримінальну відповідальність за посягання на авторитет органів місцевого самоврядування.

Відомий дореволюційний правознавець-криміналіст професор М.С. Таганцев відзначав, що стійкість правових норм перевіряється переважно умовами їх історичного розвитку. Право створюється народним життям, живе та видозмінюється разом з ним. Тому зрозуміло, що міцними можуть виявитися лише ті положення закону, в яких виразилися народні погляди, що склалися історично: закон, що не має коріння в історичних умовах народного життя, завжди загрожує стати ефемерним, стати мертвою літерою [3, С. 10].

На думку М.Й. Коржанського, розвиток національного законодавства про кримінальну відповідальність пов'язаний зі створенням і дією різних нормативно-правових актів: Руської Правди, Статутів князівства Литовського, Прав та установ Малоросії, Кримінальних кодексів УРСР 1922, 1927 і 1960 рр. тощо [4, с. 52–58].

В них були прописані норми права, що регулювали різні суспільні відносини тих часів, у тому числі й кримінально-правові. Дослідивши їх, стане можливим сформулювати уявлення про те, як урегулювалися суспільні відносини, що є предметом нашого дослідження, в різні часові проміжки, а також відслідкувати зміни, які відбувалися з ними в процесі історичного розвитку. Отже, для проведення глибокого аналізу основних аспектів історичного розвитку кримінальної відповідальності за посягання на авторитет органів місцевого самоврядування доцільно почати з часів Київської Русі. У правовій пам'ятці того часу – Руській Правді було закріплено відповідальність за посягання на представників органів місцевого самоврядування княжої доби [5, с.40–82]. Величезними за тим часом штрафами у 80 гривень срібла (близько 16 кг) наказувалося карати убивство вищих княжих адміністраторів і слуг: управителів-огнищан, дворецьких-тіунів, поставлених князем старост або його порученців-під'їзних [6, с.67–72].

Крім того, варто зауважити, що ст.1 Короткої редакції Правди (Статуту Ярослава) передбачала стягнення з винного вири в 40 гривень за вбивство уповноважених суб'єктів князівської влади. Таким чином, ст.1 Короткої редакції Правди являла собою комплексну кримінально-правову норму, що забезпечує безпеку життя і діяльності уповноважених осіб князівської влади. В її першій частині регулювалися випадки заподіяння смерті «княжою мужам» з особистих мотивів. Друга частина досліджуваної норми передбачала відповідальність за посягання на життя представників феодальної адміністрації у зв'язку з їх службовою діяльністю. Дві несхожі за об'єктами норми давньоруський законодавець поєднав в одну статтю, взявши за основу соціальну приналежність потерпілого. «Соціальна нерівність при регламентації захисту життя була досить яскраво виражена в «Руській Правді», – писав О.М. Красиков [7, с. 10].

Із середини XIV століття із входженням українських земель до Великого Князівства Литовського місце самоврядування в містах отримало розвиток в формі вїтївства та охорону збоку кримінально-правових норм, закріплених у Литовських статутах 1529, 1566, 1688 років [5, с. 112–144]. У той же час, в

українських містах починає вводиться магдебурзьке право, яке передбачало надання міським громадам права запроваджувати міське самоврядування на зразок управління німецьким містом Магдебургом.

Аналізуючи Литовські статuti, вчені звертають увагу на певний дуалізм їхніх норм [8, с.58]. З одного боку, там містилися норми, що закріплювали нерівність людей та права і привілеї стану шляхти. З іншого, до Литовських статутів було введено прогресивні на той час норми, що відображали розвиток товарно-грошових відносин і появу паростків капіталізму, ідей Реформації і гуманізму. Третій Литовський статут (1588 р.) у сучасній літературі вважають перехідним документом від середньовіччя до нового часу. Під впливом соціально-економічного розвитку змінилося поняття злочину – замість «обіди» під злочином стали розуміти шкоду або злочинство, заподіяне власнику чи громаді. Поняття злочину все більше зміщується в сферу порушення правової норми. Злочин став зватись «виступом», а злочинець – «виступцем». Норми кримінально-правового характеру передбачали складну систему злочинів, яка поділялась на шість видів, серед яких були і досліджувані нами злочини, а саме державні злочини проти порядку управління, злочини проти особи, майнові злочини.

У Запорізькій Січі, яка виникла в середині XVI століття, вищим органом влади була військова рада, яка вирішувала, як правило, лише найважливіші питання. У сотнях владу здійснював сотник і його помічники, у містах владу здійснювали міські старшини, в селах – сільські отамани, у деяких містах влада належала магістратам [9, с. 84–89].

Відразу з 1654 р. в Україні розпочинається процес поступової ліквідації форм місцевого самоврядування, але політична і правова думка в Україні демонструє стійку прихильність до них. Саме в цю добу з'явилася Конституція П. Орлика (1710 р.), в якій не тільки проголошувалося місцеве самоврядування, а й створені окремі норми для його захисту від можливого свавілля урядовців і закладення підвалин вітчизняного муніципалітету [10, с.102].

Але в цілому, розвиток місцевого самоврядування в Україні визначався розвитком російської державної влади. Українська державність послідовно винищується. У 1764 р. ліквідується гетьманство, в 1775 р. – Запорізька Січ, згодом скасовується полково-сотенний територіальний устрій, а з ним і національна система місцевого самоврядування. У 1782–1783 роках на відповідних українських територіях вводиться губернський поділ і російська система органів місцевого самоврядування, зокрема, міські думи [11, с.95].

Стосовно досліджуваних нами злочинів потрібно сказати, що кримінальну відповідальність за їх вчинення було передбачено розділом IV «Про злочини і проступки проти порядку управління» Уложення про покарання кримінальні та виправні. Це такі злочини, як посягання на порядок управління, опір владі, загроза, неповага до влади і непокора їй, при цьому підкреслюється «неповновеніе или сопротивление» будь-якій владі, установленій урядом. Вперше згадується про характерні ознаки й обставини, розкривається склад злочинів.

Кримінально-правова охорона управлінської діяльності представників влади зазнає певних змін у Кримінальному Уложенні 1903 р., згідно з яким, під опором стало визнаватися перешкодження законним діям і примус до невиконання обов'язків або зловживання посадовими повноваженнями. Також органами влади визнавалися не тільки державні, а й громадські органи, що здійснюють розпорядчі повноваження, а також так звані приватні органи управління, що користуються правами урядових органів і охороняються від посягань нарівні з ними, наприклад, приватна лісова охорона.

Щодо періоду українського державотворення 1917–1921 рр., слід почати з Центральної Ради, яка приділяла значну увагу самоврядуванню, про що свідчать Універсали, Конституція УНР, які містили положення щодо порядку формування та організації органів влади на місцях. «Закон про тимчасовий державний устрій України. Про гетьманську владу» гетьмана П. Скоропадського хоча і передбачав право громадян об'єднуватися в громади, але не забезпечив реформування системи місцевого самоврядування і певною мірою обмежив його. Доопрацьований за часів Директорії проект Конституції УНР передбачав створення органів місцевого самоврядування і наділення їх широкими повноваженнями.

Слід зазначити, що в кримінальних кодексах того часу не було ні спеціального розділу, ні самого терміну “злочини проти порядку управління”, а усі види злочинів проти держави були розділені на дві групи. До першої відносились ті злочини, які, за умовами їх вчинення, за обставинами, а подекуди і за результатом, безпосередньо порушували державний лад або загрожували йому. До другої ж відносились ті, які порушували державний лад не безпосередньо, а створювали перепони для державної влади взагалі чи її окремих галузей, виявляли їй непокору, або навіть, за певних умов, тільки порушували повагу до неї. Звичайно, при цьому необхідно мати на увазі, що тут, як і в інших випадках, розподіл злочинів по групах вказує лише на загальний характер, а зв'язок не виключає наявності у ньому елементів іншої групи. Тому, без сумніву, було багато випадків, коли дії, спрямовані на порушення державної безпеки і порядку, включали в себе протидію державній владі, й, навпаки, деякі дії, спрямовані проти державної влади і порядку управління, включали в себе пряме посягання на державну безпеку [12, с.31–32].

Радянська влада не визнавала місцевого самоврядування, тому в Кримінальних кодексах радянського періоду окремих норм про кримінальну відповідальність за посягання на авторитет органів місцевого самоврядування не було. Частково такі відносини охоронялися на рівні з відносинами у сфері управління.

За Конституцією УРСР 1919 р. органами влади на місцях були ради, з'їзди рад й обрані ними виконавчі комітети. Конституція УРСР 1937 р. перетворила ради на представницькі органи на всіх рівнях, а Конституція 1978 р. закріпила принцип єдності системи рад виключно як органів державної влади. Початок реальному відродженню місцевого самоврядування в сучасних умовах поклали «Декларація про державний суверенітет України», та прийняття низки законів: «Про місцеві Ради народних депутатів Української РСР і місце-

ве самоврядування» 1990 р.; «Про місцеві ради народних депутатів Української РСР та місцеве самоврядування» 1992 р.; «Про формування місцевих органів влади і самоврядування» 1994 р.; «Про державну владу і місцеве самоврядування в Україні» 1995 р.

Сучасна система місцевого самоврядування була значною мірою закріплена новою Конституцією України, а згодом і Законом «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 р., яким було введено інститут сільського, селищного, міського голови та розділено посади голови ради та глави державних адміністрацій. Це коротко щодо загальних правових засад формування органів місцевого самоврядування, що дає підстави для розгляду кримінального законодавства.

Так, у КК УРСР 1922 р. у главі II Особливої частини зазначалося, що злочином проти порядку управління визнається всяке діяння, спрямоване на порушення правильного функціонування підпорядкованих органів управління або народного господарства, поєднане з опором і непокорюю законам радянської влади, перешкоджанням діяльності її органів та іншими діями, які викликають послаблення сили й авторитету влади. Тобто, досліджувана категорія злочинів була розташована саме у цій главі.

У КК УРСР 1927 р. у главі II Особливої частини зазначалося, що злочином проти порядку управління визнається всяке діяння, вчинене без контрреволюційної мети діяння, яке порушувало правильну діяльність органів управління чи народного господарства або послаблювало силу й авторитет влади і поєднане з опором органам влади, перешкоджанню їх діяльності чи невиконанню законів. До таких злочинів у контексті нашого дослідження відносилися ті ж злочини, що у КК 1922 р. проте вже передбачалися кваліфікуючі ознаки. Аналіз складів опору представникам влади, передбачених КК 1922 р. і 1927 р. показує, що законодавством передбачалися два види опору: а) простий, не пов'язаний з насильством відносно представника влади; б) кваліфікований – опір, поєднаний з вбивством, нанесенням каліцтв або насильством над особою представника влади. Варто зазначити, що в КК 1927 р. вживається словосполучення «опір органам влади» замість словосполучення «опору законам радянської влади» у КК 1922 р. Приблизно так само визначалися злочини проти порядку управління і наукою кримінального права. Так, О.М. Трайнін злочином проти порядку управління пропонував вважати «всяке винне посягання на підпорядкованих представників органів влади, що викликають ослаблення її сили й авторитету» [13, с.106].

Як вже зазначалося, об'єкт злочину і місце посягання в системі Особливої частини КК, будучи взаємопов'язаними та взаємообумовленими, в законодавстві визначалися непослідовно, що, природно, не могло не позначитися і на теорії кримінального права. Правда, слід зазначити, що стосовно об'єкта складу опору представникам влади або примушування їх до виконання явно незаконних дій В.Д. Меньшагін констатував: «...у радянській кримінально-правовій теорії питання про об'єкт злочинів проти порядку управління не викликав жодних сумнівів і вирішувалося однаково більшістю радянських криміналістів» [14, с.391].

Зовсім по іншому встановлювалася відповідальність за злочини проти авторитету органів місцевого самоврядування у КК УРСР 1960 р. Перш за все, хоча вони й були передбачені тією ж самою главою «Злочини проти порядку управління», проте їх розташування було інше – глава IX. Це свідчить про проведену систематизацію кримінального законодавства і розташування злочинів у КК за характером суспільної небезпеки.

По друге, змінилися кількість та види злочинів даної категорії. Так, до злочинів досліджуваної нами категорії відносилися: ст.188 «Опір представнику влади чи представнику громадськості, який охороняє громадський порядок»; ст.189 «Образа представника влади чи представника громадськості, який охороняє громадський порядок»; ст.190 «Погроза або насильство у відношенні посадової особи чи громадського діяча»; ст.191 «Самовільне захоплення влади чи звання посадової особи».

По-третє, до цієї групи злочинів можна віднести злочин, передбачений п. в) ч.1 ст.93 КК 1960 р. «Умисне вбивство вчинене у зв'язку з виконанням потерпілим службового чи громадського обов'язку», який був розташований у главі III «Злочини проти життя, здоров'я, волі та гідності особи».

По-четверте, визначення злочинів проти порядку управління у КК 1960 р. відсутнє. Відтак до злочинів даної категорії відносилися і досліджувані нами злочини.

Як бачимо, кримінальне законодавство 1960 р. охороняло авторитет органів місцевого самоврядування вже не єдиним комплексом кримінально-правових норм, а розмістивши їх у різних главах.

На жаль, така тенденція щодо не встановлення окремих кримінально-правових норм для захисту авторитету органів місцевого самоврядування залишилася і при побудові КК України 2001 р. До речі, подібним чином було закріплено норми про кримінально-правову охорону авторитету органів місцевого самоврядування і в проектах нині діючого КК України. На сьогодні групу злочинів, які посягають на авторитет органів місцевого самоврядування, утворюють п.8 ч.2 ст.115 «Умисне вбивство особи чи її близького родича у зв'язку з виконанням цією особою службового або громадського обов'язку», ст.341 «Захоплення державних або громадських будівель чи споруд», ст.342 «Опір представникові влади, працівникові правоохоронного органу, державному виконавцю, члену громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовцеві», ст.349 «Захоплення представника влади або працівника правоохоронного органу як заручника», ст.350 «Погроза або насильство щодо службової особи чи громадянина, який виконує громадський обов'язок», ст.351 «Перешкоджання діяльності народного депутата України та депутата місцевої ради», ст.352 «Умисне знищення чи пошкодження майна службової особи чи громадянина, який виконує громадський обов'язок», ст.353 «Самовільне присвоєння повноважень або звання службової особи».

Крім того, необхідно зазначити, що подібні зміни щодо кримінально-правової охорони авторитету органів місцевого самоврядування були внесені і в кримінальні кодекси деяких країн СНД та Балтії. У багатьох з них (КК

Азербайджану, Білорусі, Казахстану, Киргизстану, Таджикистану, Латвії, Естонії), аналогічно КК України, міститься окремий розділ про злочини проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян, проте він має іншу назву – злочини проти порядку управління. [15, 16, 17, 18]. Цьому є пояснення, оскільки більшість з вищезазначених кримінальних кодексів, створювалися на основі рекомендаційного законодавчого акту – Модельного Кримінального кодексу для держав-учасниць СНД, прийнятого у 1996 р.

Відродженню місцевого самоврядування в Україні сьогодні сприяє чергова спроба підвищення ролі рад як місцевих органів державної влади шляхом вдосконалення їх структури. Кримінальне законодавство не повинно залишатися осторонь цієї проблеми і спрямувати свої зусилля на належний кримінально-правовий захист авторитету органів місцевого самоврядування шляхом передбачення у КК України окремих кримінально-правових норм, які б охороняли життя, здоров'я, власність саме представників таких органів, а також забезпечували їм належні умови для здійснення своєї діяльності [19, с.127].

Наведене у сукупності зумовлює історичний фактор соціальної обумовленості охорони авторитету органів місцевого самоврядування кримінально-правовими заходами.

Висновки. Таким чином, в результаті проведеного історико-правового аналізу кримінальної відповідальності за посягання на авторитет органів місцевого самоврядування:

1. Можемо констатувати визначену стійкість і значну поширеність правових норм, які охороняли органи місцевого самоврядування. Вони безумовно видозмінилися, але під впливом складних історичних, соціально-економічних, політичних умов, стали ще «міцніше», що підтверджує суспільну необхідність встановлення кримінальної відповідальності за злочини проти авторитету органів місцевого самоврядування.

2. Можна стверджувати, що кримінально-правова охорона авторитету органів місцевого самоврядування об'єктивно можлива лише в умовах суверенітету держави і реальної демократії, оскільки саме держава виступає творцем і гарантом підвищення її ефективності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Основания уголовно-правового запрета (криминализация и декриминализация) / [В.Н. Кудрявцев, П.С. Дагель, Г.А. Злобин и др.]; отв. ред. В. Н. Кудрявцев, А.М. Яковлев. – М. : Изд-во «Наука», 1982. – 302 с.

2. Орехов В.В. О социологических исследованиях в уголовном праве / В.В. Орехов // Вестник ЛГУ. – 1991. – Сер. 6. – Вып. 1 (№ 6). – С. 65–68.

3. Мысловский Е. Религиозно-светские начала уголовно-правовых норм / Е. Мысловский // Российская юстиция. – 1997. – № 4. – С. 10–15.

4. Коржанський М.Й. Кримінальне право. Загальна частина: [курс лекцій] / М. Й. Коржанський. – К. : Атіка, 2001. – 432 с.

5. Хрестоматія з історії держави і права України: [навч. посіб.] [для вищих навч. закладів і ф-тів] : [у 2 т.]. – К. : Вид-во «Ін Юре», 1997. – Т. 1. – 576 с.

6. Кузьминець О. Історія держави і права України: [навч. посіб.] / Олександр Кузьминець, Валерій Калиновський, Петро Дігтяр. – К. : Україна, 2000. – 427 с.

7. Кузнецов В.В. Кримінальне право України: питання та задачі для підготовки до вступних, семестрових та державних екзаменів: [навч. посіб.] / Кузнецов В.В., Савченко А.В.; [за заг. ред. О.М. Джужи]. – [вид. 2-ге доп. та перероб.]. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 392 с.

8. Фріс П. Нарис історії кримінально-правової політики України : монографія / П. Фріс; [За ред. М. В. Костицького]. – К. : Атіка, 2005. – 124 с.

9. Терлюк І.Я. Історія держави і права України: [навч. посіб.-практикум] / І.Я.Терлюк. – К. : Атіка, 1999. – 190 с.

10. Швидько Г. Історія держави і права України (X - XIX століття): [навч. посіб.] / Ганна Швидько; [Ред. А.В. Шерстюк; Л.П. Небогатова]; М-во освіти України; Нац. гірнича академія України. – Дніпропетровськ : Вид-во ДДУ, 1998. – 175 с.

11. Історія держави і права України: [курс лекцій] / О.О. Шевченко, В.О. Самохвалов, В.П. Капелюшний, М.О. Шевченко; [За ред. В.Г. Гончаренка]. – К. : Вентурі, 1996. – 285 с.

12. Кісілюк Е.М. Кримінальне законодавство в період українського державотворення (1917–1921 рр.): дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 / Е.М. Кісілюк. – К., 2003. – 208 с.

13. Трайнин А.Н. Уголовное право. Особенная часть / А.Н. Трайнин. – М., 1927. – 542 с.

14. Пионтковский А.А. Курс советского уголовного права. Особенная часть / Пионтковский А.А., Меньшагин В.Д., Чхиквадзе В.М. – М., 1959. – Т. 2. – 686 с.

15. Criminal Code of the Azerbaijan Republic [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.carimeast.eu/media/legal%20module/natfr/AZ_1.2%20Criminal%20Code%20of%20AR_EN.pdf - Назва з екрана.

16. The Criminal Code of the Republic of Belarus, Tesey, Minsk, Belarus.

17. Criminal Code of the Republic of Tajikistan [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://legislationline.org/download/action/download/id/1707/file/207b8150765af2c85ad6f5bb8a44.htm/preview> - Назва з екрана.

18. Law on the Approval and Entry into Force of the Criminal Code of the Republic of Lithuania [26 September 2000 No VIII–1968 (As last amended on 9 July 2009 – No XI–330)] / [Електронний ресурс]. – Режим доступу до кодексу : http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_e?p_id=353941&p_query=&p_tr2=&p_hil=&p_sess=&p_no=1 - Назва з екрана.

19. Донченко О.І. Історія розвитку кримінальної відповідальності за посягання на авторитет органів місцевого самоврядування в Україні / О.І. Донченко // Актуальні проблеми кримінального права (пам'яті професора П.П. Михайленка): тези доп. наук.-теорет. конф. – К. : Нац. акад. внутр. справ, 2011. – С. 125–127.

Донченко О.І. Аналіз історичних факторів криміналізації посягань на авторитет органів місцевого самоврядування

Статтю присвячено здійсненню історико-правового аналізу кримінальної відповідальності за посягання на авторитет органів місцевого самоврядування. Розглянуті історичні закономірності вишикнення, розвитку, видозмінення та удосконалення кримінально-правових норм щодо посягань на авторитет органів місцевого самоврядування.

Визначено суспільну необхідність і політичну доцільність встановлення кримінальної відповідальності за посягання на авторитет органів місцевого самоврядування, а також обгрунтовано необхідність удосконалення і підвищення ефективності норм Кримінального кодекса України щодо вказаних злочинів.

Ключові слова: органи місцевого самоврядування, криміналізація, законодавство.

Донченко Е.И. Анализ исторических факторов криминализации посягательств на авторитет органов местного самоуправления

В статье проведен историко-правовой анализ уголовной ответственности за посягательства на авторитет органов местного самоуправления. Рассмотрены исторические закономерности возникновения, развития и усовершенствования уголовно-правовых норм, устанавливающих уголовную ответственность за посягательства на авторитет органов местного самоуправления.

Обоснована социальная обусловленность криминализации посягательств на авторитет органов местного самоуправления с учетом исторических факторов, а также аргументирована необходимость усовершенствования и повышение эффективности норм Уголовного кодекса Украины.

Ключевые слова: органы местного самоуправления, криминализация, законодательство.

Donchenko O.I. The analysis of historical factors of criminalizing encroachment on the authority of local governments

The article is devoted to effectuation of the historical and legal analysis of criminal liability for encroachment on authority of local governments. In the article considered the historical patterns of occurrence, development, modification and improvement of the criminal-legal rules about encroachments on authority of local governments.

The author identified the need for social and political feasibility of establishing criminal liability for encroachment on authority of local governments, as well as substantiated the necessity of improving the efficiency of criminal legislation of Ukraine concerning these crimes.

Keywords: local government, criminalization, legislation.

Стаття надійшла до редакції 02.12.2015.